

Lisätiedot:

ympäristöpäällikkö Anna-Lena Granlund-Blomfelt, puh. 050 323 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Gallträskin ruoppaushankkeeseen liittyvän viranomaistarkkailun päätyttyä vuonna 2014, järveä on tutkittu ja hoidettu yhdyskuntalautakunnan ja sittemmin yhdyskuntavaliokunnan hyväksymän Gallträskin seuranta- ja hoito-ohjelman vuosille 2021–2030 mukaisesti. Tarkkailu on vapaaehtoista ja vesistötarkkailun ja kasvillisuusseurannan lisäksi seuranta- ja hoito-ohjelmassa on esitetty mm. koe- ja hoitokalastusta ja vesikasvillisuuden poistoa. Vesikasvillisuuden seuranta tehdään kolmen vuoden välein ja edellinen seuranta tehtiin vuonna 2020.

Vuonna 2022 mitattujen kokonaisfosforin ja kokonaistypen pitoisuuksien mukaan Gallträsk sijoittuu pintavesien epävirallisen ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelussa erinomaiseen - hyvään ekologiseen luokkaan. Kesäaikaiset planktonin klorofylli- a:n pitoisuudet olivat luokassa hyvä. Järven happitilanne oli talvisaikaan heikentynyt, mutta avovesiaikana erinomainen. Verrattaessa näitä indikaattorituloksia 1990-luvun tuloksiin, voidaan todeta, että järven tila on niiltä ajoilta kohentunut merkittävästi.

Vesikasvillisuuden seuranta järvessä

Gallträskin kasvillisuuden säännöllistä seuranta on suoritettu vuodesta 2010 lähtien, mutta jo ennen toteutuneen ruoppaushankkeen suunnittelun aloittamista, järven kasvillisuutta on seurattu. Seuranta tehtiin viime vuonna taas FCG Oy:n toimesta. Tutkimuslinjoja on kolme ja ne ovat olleet kaikissa kartoituksissa samoilla paikoilla vuodesta 2002 lähtien. Havainnot suoritettiin n. viiden metrin levyiseltä alalta joka vyöhykkeellä ja upos- ja pohjalehtisten kasvien kartoituksessa käytettiin haraa. Mikäli mahdollista, apuna on käytetty vesikiikaria.

Tulokset vuonna 2020 ja 2022

Linjoilta tavattiin vuonna 2020 yhteensä 32 eri kasvilajia, joista varsinaisia vesikasveja oli 16. Vuoden 2020 seurannan merkittävimmät tulokset ovat haitalliseksi vieraslajiksi luokitellun vesiruton (*Elodea canadensis*) löytyminen järvestä, laji ei ole tavattu ennen Gallträsk-järvellä. Laji havaittiin tällöin suhteellisen nuikkakasvuisena, mutta jo silloin todettiin, että se voi vallata huomattavasti enemmän kasvutilaa järvellä tulevina vuosina. Vesiruttoa havaittiin paikoitellen runsaasti linjoilla 1 ja 3. Gallträskillä tavattiin vuoden 2020 seurannassa järvelle uusi laji, eutrofiaa ilmentävä kiehkuraärviä (*Myriophyllum verticillatum*). Laji oli muodostanut tutkimuslinjoille lähes yhtenäisen kasvuston, ja sitä kasvoi huomattavan runsaasti kaikilla linjoilla ja suurimmalla osalla tarkastelupisteitä.

Vuonna 2022 linjoilta tavattiin yhteensä 39 eri kasvilajia, joista varsinaisia vesikasveja oli 16. Varsinaisia vesisammalia tavattiin kahta lajia. Kasvilajiston koostumuksessa ei ole merkittäviä muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna, mutta lajien runsaussuhteissa havaittiin muutoksia. Vuoden 2022 seurannan merkittävimmät tulokset ovat haitallisen vesiruton selvä runsastuminen kaikilla linjoilla (erityisesti linjalla 1) ja toisaalta vuonna 2020 runsaana tavatun kiehkuraärviän

peittävyden supistuminen. Kiehkuraärviä on ilmeisesti paikoin korvautunut vesirutolla.

Vesirutto on siis haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu meso-eutrofisissa vesissä viihtyvä uposlehtinen vesikasvi. Vesirutto on vahva kilpailija, ja voi muodostaa etenkin ravinteisissa järvissä laajoja kasvustoja. Vesirutto leviää herkästi vesistöistä vesistöihin kasvinosien avulla, ja on luultavasti kulkeutunut Gallträskiin kalastusvälineiden tai kengänpohjien mukana. Tehokasta hävittämiskeinoa ei tunneta, ja koska laji leviää pääasiassa kasvinosista, ei sitä voi niitolla täysin hävittää.

Kiehkuraärviä lienee esiintynyt vähälukuisena Gallträskissä koko seuranta-ajan, mutta ei ole ennen vuotta 2020 kasvanut kyseisillä seurantalinijoilla. Laji kasvaa isonäkingsammalen tapaan peittävinä kasvustoina järvien pohjalla. Lajin runsas esiintyminen voi johtua järven ravinteisuudesta, mutta sen lisääntymistä selittää todennäköisesti ravinteisuutta enemmän niitosta ja juurakkojen poistosta johtuvat vesikasvien kasvuolosuhteiden muutokset kuten valon lisääntyminen. Myös järven vedenlaadun pitkäaikaistarkkailun tulokset tukevat jälkimmäistä. Sekä vesirutto että kiehkuraärviä ovat mahdottomia poistaa vesistöistä niittämällä, lajit voivat jopa hyötyä siitä. Lajien poistamiseen käytetään yleisesti esim. ruoppausta ja raivausnuottausta.

Kiehkuraärviä ja vesirutto ovat molemmat uposlehtisiä kasveja ja kasvavat veden alla kiinnittyneenä pohjaan. Ne muodostavat tiheitä kasvustoja, jotka voivat haitata virkistyskäyttöä. Koska vesirutto on haitalliseksi luokiteltu vieraslaji, olisi sen poistaminen tärkeämpää kuin kiehkuraärviän. Vesikasvien poisto niittämällä voi hyödyttää vesiruttoa, ja sen poistoon suositellaan vaihtoehtoisia keinoja kuten raivausnuottausta. Samalla menetelmällä voidaan poistaa myös muita uposlehtisiä kasveja.

Keskeisiä kysymyksiä vesikasvillisuuden hoidon suunnittelussa Gallträskillä
Vuoden 2022 vesikasvillisuusraportissa on tuotu esille seuraavia asioita:

- Onko kelluslehtisten kasvien tilanne järvessä sellainen, että niittoa tulee jatkaa? Jos ei, voidaan harkita taukoa niittämiseen, jotta nähdään mihin suuntaan järven tila on menossa. Niittoa voidaan myös jatkaa, ja mahdollisesti niiton rinnalle voidaan ottaa kiehkuraärviän ja vesiruton poistamiseen soveltuvia menetelmiä.
- Tällä hetkellä vesirutto- ja kiehkuraärviäkasvustot eivät vielä vaikuta muiden kasvilajien peittävyksiin merkittävästi, eikä niistä todennäköisesti ole myöskään merkittävää haittaa järven virkistyskäytölle. Tilannetta on suositeltavaa seurata, sillä etenkin vesiruton osalta se voi muuttua nopeastikin.

Yhdyskuntavaliokunnan vuosille 2021–2030 hyväksymän Gallträkin seuranta- ja hoitosuunnitelman mukaan vuonna 2023 olisi tarkoitus suorittaa järven vesikasvillisuuden seuranta sekä vesikasvillisuuden niittoa.

Ympäristötoimi esittää kuitenkin seuraavia muutoksia järven seuranta- ja hoitosuunnitelmaan:

- Vuonna 2023 ja 2024 järvessä ei tehdä kelluslehtisten kasvien kuten esim. ulpukan poistoa niittämällä. Sen sijaan kokeillaan raivausnuottausta elo-syyskuussa lintujen pesimäkauden jälkeen. Tällä pyritään torjumaan

vesiruttoa ja kiehkuraärväitä ja samalla saadaan tietoa siitä, miten kelluslehtiset kasvit reagoivat niittotaukoon.

- Järven vesikasvillisuutta kuvataan tulevana kahtena vuonna dronen avulla 2-3 kertaa kesäkauden aikana (kesä-syyskuu). Näin, jotta saadaan tarkempaa tietoa siitä, miten vesikasvillisuus järvestä kehittyy kesän mittaan sekä minkälainen vaikutus raivausnuottauksella on mm. vesiruttoesiintymään. Samalla saadaan tietoa myös siitä, minkälainen vaikutusta niittämättä jättämisellä on kelluslehtisille kasveille järvestä.
- Seuraava vesikasvillisuuden seuranta tehdään vuonna 2024 suunnitelmassa esitetyn v. 2023 sijaan. Järven vesirutto- sekä kiehkuraärväisesiintymien takia vesikasvillisuuden seuranta tehdään jatkossa kahden vuoden välein, suunnitelmassa esitetyn kolmen vuoden sijaan.
- Vuoden 2024 kasvillisuusseurannan tulosten pohjalta valitaan keväällä 2025 tulevien vuosien vesikasvillisuuden poistomenetelmä tai -menetelmät.

Raportti löytyy esityslistan **oheismateriaalina**.

Yhdyskuntatoimen johtaja Marianna Harju:

Yhdyskuntavaliokunta merkitsee Gallträskin vuoden 2022 vesikasvillisuusraportin tiedoksi ja antaa yhdyskuntatoimelle tehtäväksi jatkaa järven seuranta- ja hoitotoimenpiteitä esityslistalla ehdotetun mukaisesti.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin. Lisäksi valiokunta edellyttää, että suoritettavista toimenpiteistä tiedotetaan riittävässä laajuudessa.

Oheismateriaali:

Seurantaraportti